

Türkiye'nin Çocuk Karnesi - Ekim 2006

SUNUŞ

Çocuk Vakfı, 2 Ekim **Dünya Çocuk Günü** nedeniyle **Türkiye'nin Çocuk Karnesi-Ekim 2006** başlığı altında değerlendirme raporu hazırladı. Bir yıl boyunca, Çocuk Düşünce Merkezi, Aile ve Çocuk Araştırma Merkezi, Çocuk Sağlığı Danışma Kurulu, Çocuk Eğitimi Konseyi, Üstün Yetenekli Çocuklar Merkezi, Çocuk Hakları Danışma Kurulu üyelerimiz ile, akademisyen, uzman ve uygulamacı **67** kişinin görüşüne başvuruldu. Ayrıca, **1980-2005** yılları arasında yapılmış araştırmaları; şûra, kurultay, kongre, sempozyum kararlarını ve **8** beş yıllık kalkınma plânları ile **135** kaynağı inceleyerek Türkiye'nin aile ve çocuk gerçeğini ana hatları ile tespite çalıştık ve önerilerde bulunduk. Çünkü, bu ödev, yalnızca politika yapımcıların değil, ülkenin bütün öznelerinin katılımıyla gerçekleşebilir. Ancak, şu da unutulmamalıdır: Politika bekleyebilir, çocuklar bekleyemez. Çocukların ertelenmesi ise yarına dair umutsuzluk demektir.

Türkiye'nin Çocuk Karnesi-Ekim 2006'nın hazırlanma amacı, yalnızca olumsuzluklara yer vermek olmadığı gibi, hiçbir şey yapılmadığını vurgulamak değildi. Aksine, sürdürülen çalışmaların ve gerçekleşen hizmetlerin koordine edilemeyişi, kamuoyuna duyurulamayışı ve sorunların sürekli ertelenme duygusu uyandırması karşısında dikkat çekmek istedik. Öngörüde bulunması gereken bütün sorumlu öznelerin çocuk ödevine yönelmesine katkı vermek bu değerlendirmenin asıl amacı olmuştur. Bu yaklaşımın dayandığı düşünce ise şudur: Türkiye, sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik büyüme yanında, sosyal ve kültürel politikalarını paralel sürdürmedikçe aile ve çocuk sorunlarını erteleyen, insanî gelişme göstergelerini dünya ortalamasının altında tutan bir ülke görünümünden kurtulamayacak.

Türkiye'nin aile ve çocuk sorunlarına şimdiye kadar katkı vermiş bütün kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür ederiz. Bundan böyle aile ve çocuk sorunlarına katkı vereceklere de başarılar dileriz.

Umut var ve hep olacak.

Çocuk ödevinde buluşmak umudu ile...

Mustafa Ruhi Şirin
Çocuk Vakfı Başkanı

Zafer Sokağı No:17 34371 Nişantaşı-İstanbul Tel:(0212) 240 23 83 – 240 41 96 Faks:230 01 25
www.cocukvakfi.org.tr e-mail: cocuk_vakfi@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş / 2

Türkiye’de Çocuk Gerçeği

Amaç / 4

I) Aile ve Çocuk-Genel / 4

II) Yaşama Hakkı

Aile ve Çocuk Sağlığı / 6

III) Gelişme Hakkı

Çocuk Eğitiminde Durum / 8

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi / 10

Eğitim Sisteminde Temel Sorunlar / 12

IV) Koruma Hakkı

Koruma Altındaki Çocuklar / 13

V) Güç Koşullardaki Çocuklar

Çocuk Yoksulluğu / 14

Özürlü Çocuklar / 15

Çalışan Çocuklar / 16

Sokaktaki Çocuklar / 17

VI) Çocuk Adalet Sistemi

Yargılamadaki Çocuklar / 18

VII) Çocuk İhmali ve İstismarı / 20

VIII) Çocuk Hakları / 21

IX) Çocuk Dostu Medya Düzeni / 22

X) Anayasa İçin Öneri / 23

XI) Türkiye’nin Çocuk Karnesi-Ekim 2006/Notlar / 24

Kaynaklar / 29

TÜRKİYE'DE ÇOCUK GERÇEĞİ

Amaç

Aile ve çocuk, sağlık, eğitim, yoksulluk, güç koşullardaki çocuklar ve göç eden aile, çocuk ihmali ve istismarı, yargılamadaki çocuklar ve medyanın etkileri alanlarında durum tespiti yapmak; çocuk haklarının yaşama, gelişme, koruma ve çocuğun görüşünün alınması temel yaklaşımı ile çocuğun yüksek yararı ve çocuğa karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ilkeleri çerçevesinde ülke ölçekli aile odaklı çocuk merkezli Türkiye gerçeğini yansıtarak, çocuğu bütün bu olumsuzluklardan koruyacak bir sistemin kurulmasına katkı sağlamak

I) AİLE ve ÇOCUK/GENEL

a) Türkiye'de aile yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel yönden hızlı bir değişim yaşamaktadır. Son otuz yılda kırsal nüfusun yarısı kentlere göç etmiştir. Bu süreçte hem kentler hem de göç eden aileler kendi kaderleri ile baş başa bırakılmıştır. Göç eden aileler ait oldukları sosyal ve kültürel bağlarından koparken, kentin imkan ve araçlarını kullanamadıkları için yeni durumlarına uygun yeni değerler üretememektedir. Göç olgusuna ilaveten iletişim teknolojisindeki baş döndüren gelişme ve onun araçları (televizyon, internet v.b.) kendi ürettiği popüler kültür ile toplumun ve aile gibi kadim kurumların referansları olan geleneği ve yerleşik değerleri derinden sarsmaktadır. Ailenin değişen şartlar karşısında direncini ve uyumunu sağlamaya dönük ekonomik, sosyal ve kültürel programların geliştirilmemiş olması Türk ailesini krizin eşiğine getirmiştir. Ailenin krize girmesiyle yaşanacak fonksiyon kaybının en yıkıcı sonuçları çocuklarda görülmektedir. Çocuğa ilişkin olumsuz göstergelerin temelinde aile sorunu olduğu apaçık bir gerçektir.

b) Türkiye genelinde 15 milyon 70 bin ailenin 3 milyon 600 bini yoksulluk sınırında yaşamaktadır. Yoksulluk sarmalının çözülemeyişinin öncelikli nedeni, iktidarların yoksulluğun kök sorunlarını çözme iradesi göstermeyişi ve yoksulluğu şefkat siyaseti ile geçici çözümler ve uzun vadeli plânlamalar olmaksızın yönetme alışkanlığıdır. Aile yoksulluğunun acil mali destekle ertelemek çocuk sorunlarının yaygınlaşması anlamına gelmektedir. Ailenin sosyal yönden güçlendirilmesi ve yapabilir duruma getirilmesi ailenin sorun çözme yeteneğinin artırdıkça, ailenin devlete yükü azalabilir.

- c)** Ekonomik kalkınma ve büyüme modellerine ağırlık verilmesine karşılık, sosyal programlarda kısıtlamaya gidilmiş, insanî gelişme ve refah düzeyi göstergeleri dünya ortalamasının altında kalmıştır.
- d)** Ailedeki ekonomik, sosyal ve kültürel (norm ve değerlerdeki) kriz aile içi çatışma ve şiddeti artırmaktadır.
- e)** Her ne kadar AB uyum sürecinde bazı yasalar çıkartılmışsa da (Türk Ceza Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Denetimli Serbestlik Kanunu, Belediyeler Kanun vs) Avrupa Birliği sürecindeki Türkiye, aile ve çocuk refahı bakımından sosyal ve kültürel programı olmadığı gibi, kimsesiz çocuklar, çocuk ihmali ve istismarı, çocuk hakları, üstün yetenekli çocuklar, cinsiyet ayrımcılığı, insan hakları, çocuk işgücü, koruma altındaki çocuklar, çocuk adalet sistemi, çocuk dostu medya düzeni konularında kendi iç ödevine çalışmamış bir ülke görüntüsü içindedir ve aile politikaları, kadın, çocuk, genç, yaşlı, özürlü, aile ve çocuk yoksulluğu bakımından Avrupa Birliği ile karşılaşmaya hazır değildir.
- f)** Türkiye'nin sosyal değer üretebilmesi, ailenin korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, boşanmış aile ve çocuk sorunlarının çözülmesi ve süregelen eşitsizlikleri önleyici ekonomik kalkınma yaklaşımıyla eşzamanlı sosyal programları yürütmesi ile yakından ilgilidir.
- g)** Türkiye, ekonomik kalkınmaya paralel olarak sağlık, eğitim, koruma, kültür alanlarında sosyal gelişmeyi sağlayıcı etkin sosyal politikaları geliştirememiş, verilen hizmetleri koordine edememiş, ilgili kurumların etkin çalışmasını sağlayamamış, aile ve çocuk sorunları ertelenen bir görünüm içindedir.
- h)** Ekonomik büyüme hızına rağmen, aile ve çocuk merkezli sosyal politikalara ağırlık verilememiş olması, gelir adaletsizliği ve yoksulluğun önlenememesi, çözümü öngören eylem planı olmayışı ve işsizlik karşısında sosyal güvenliğin sağlanamaması sonucu aile ve çocuk sorunlarının derinleşmesine neden olmuştur.
- ı)** Türkiye, 2001-2005 yılları arasında gerçekleşen VIII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı Dönemi'nde aile, çocuk, kadın, çocuk sağlığı, çocuk eğitimi, yoksulluk, özürlü çocuklar, korunmaya muhtaç çocuklar, çocuğun yasal korunması, çalışan çocuklar, çocuğun medyadan korunması ve çocuk hakları eğitiminin yaygınlaştırılması konularında amaçlanan hedeflerin altında kalmıştır.

Öneri Bir

Türkiye, temel sorunlarını çözerken, buna paralel biçimde aile ve güç koşullardaki çocuk ve gençlerin sorunlarını çözecek stratejileri geliştirmesi

Öneri İki

Ülke ölçekli çocuklarla ilgili tüm sorunların eşgüdüm içinde ele alınması ve izlenmesi amacı ile bağımsız bir "*çocuk savunucusu*" kurumun kurulmalı ve örgütlenmeli

Öneri Üç

Öncelikle ailenin ekonomik olarak asgari düzeyde desteklenmesini teminen, AB Ülkelerinin tamamında yer alan "*aile ödenekleri ve aile yardımlarının*" ücretlendirme ve sosyal güvenlik sistemlerine dahil edilmeli

Öneri Dört

Çocuk ile ilgili temel sorun alanlarının (çocuk ihmali ve istismarı, çocuk suçluluğu, çalışan çocuklar, sokak çocukları, koruma altındaki çocuklar, gibi) temelde birer aile sorunu olduğu gözden kaçırılmadan, çözüm arayışları ve uygulamalarda aile odaklı çocuk merkezli yaklaşımlar geliştirilmeli

Öneri Beş

Ülke ölçekli stratejilerin ve sosyal değer üretimine yönelik politikaların hazırlanması; sürdürülebilir, katılıma imkân tanıyan hizmet, eğitim ve araştırma programlarının gerçekleştirilmesi ve koordinasyon, denetim ve yapma gücü olan **Aile ve Sosyal İşler Müsteşarlığı** kurulmalı

Öneri Altı

Aile Bakanlığı kurulmalı

II) YAŞAMA HAKKI

AİLE ve ÇOCUK SAĞLIĞI

- a) Anne ve çocuk sağlığı geliştirme programı uygulaması ve güvenli annelik ve yeni doğan bakımı programı dünya ortalamasının altında bir düzeydedir.
- b) Bebek ölümleri ve 5 yaş altı çocuk ölümlerinde bölgeler arası denge kurulamamıştır. Anne sütü ile beslenme oranı yüzde 95 olduğu halde, anne sütü muadillerinin mamayı özendirici reklamları önlenememiştir. Çocuk ölümlerini, hastalıklarını ve özürlülüğü azaltmayı amaçlayan, sağlıklı büyüme ve gelişmenin teşvik edilmesini içeren, sağlık kuruluşları ve ev

ortamındaki tüm müdahaleleri kapsayan çok yönlü sağlık uygulamalarının hizmet kalitesi yetersizdir.

- c) Anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinde bölgeler arası eğitim ve sağlık göstergelerindeki farklılıklar giderilememiştir. Kadının toplum içindeki statüsünün iyileştirilmesi sınırlı düzeyde kalmıştır.
- d) Türkiye’de beslenme bozukluklarının neden olduğu hastalıklar yanında, ağız, diş sağlığı hastalıkları yaygındır ve çocuklarda büyüme ve gelişme bozuklukları sürmektedir.
- e) Beş yaş altı beslenme bozuklukları azaltılamamıştır.
- f) Anne çocuk sağlığı ve aile plânlaması programının niteliğini artırıcı çalışmalar yeterli değildir.
- g) Aile hekimliği uygulaması başlatılamamıştır.
- h) Okul sağlığı hizmetleri dünya ortalamasının altındadır.
- i) Adölesan sağlığı (11-18 yaş grubu için) programı yaygınlaştırılamamıştır.
- j) Hipotiroidi tarama programı, mikronütriye (demir ve iyot eksikliğini izleme ve giderme) programı, hemofili tanısı ve tedavi merkezleri yetersizdir.
- k) İshal, zatürre, fenilketonuri tarama programı, genişletilmiş bağışıklama programı, polionun eradikasyonu ile bebek ve çocuk ölüm hızının azaltılması amacıyla eylem planı sınırlı düzeyde uygulanmış ve bebek ve çocuk ölüm hızının binde 15 düzeyine indirilmesi sağlanamamıştır.
- l) Koruyucu sağlık ve çevre sağlığı açısından Türkiye’de büyük şehirlerin risk durumu devam etmektedir.
- m) Türkiye’de toplam hane halkının yüzde 20’si temiz su içmekten mahrumdur.
- n) 0-18 yaş grubunun sağlık ve sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınması çalışmaları bu alanda en köklü atılım olacaktır.
- o) Özürlülüğün önlenmesi, özürliülerin sağlık, eğitim, rehabilitasyon, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğine ilişkin sorunlarının çözümü ile, her bakımdan gelişmelerini ve önlerindeki engelleri kaldırmayı sağlayacak tedbirleri alarak topluma katılımlarını sağlamak amacıyla 1.7.2005 tarihinde yasalaşan 5378 sayılı Özürliüler Kanunu ülkenin yüzde 12 özürliü nüfusun sorunlarının köklü çözümü için ileri bir atılım olmuştur. Ancak, yasanın ülke ölçekli uygulaması henüz yaygınlaştırılamamıştır. Bu konuda özürliü çocuğı olan ailelere evde bakım hizmeti verilmesiyle ilgili yönetmelik en önemli

hizmet olmasına rağmen SHÇEK ilgili yönetmeliğin hazırlanmasında etkisiz kaldığı için en doğrudan aile destek hizmeti olarak nitelendirilecek düzenleme eksik kalmıştır.

- ö) Yaşama hakkı ve sağlık göstergelerinin son beş yılda iyileşme eğilimi göstermesine rağmen, sağlık hizmetlerinin niteliğinin artırılması birinci gündem maddesi olmayı sürdürmektedir.
- p) Kız çocuklarına yönelik töre-namus saikli saldırılar, ciddi biçimde hayatta kalma hakkını ihlal etmeye devam etmektedir. Toplumsal anlamda kaygı uyandıran bir eylem olmakla birlikte önlemeye yönelik bir politika bulunmamaktadır.
- r) Kutlamalar, uğurlamalar gibi sosyal olaylar sırasında havaya ateş etme alışkanlığı herkesin ama en çok da çocukların hayatlarını tehdit etmeyi sürdürmekte, her yıl çok sayıda çocuk bu sebeple hayatını kaybetmektedir. Bu konuda da silahsızlanmayı, en azından bu biçimde silah kullanılmasının önüne geçilmesine yönelik bir politika olmadığı gibi bizzat siyasilerin toplum önünde bu davranışlarda bulunarak, bu tutumun pekiştirilmesine neden olduğu görülmektedir.
- s) Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde araziye yerleştirilen mayınlar, bunları oyuncak zanneden çocukların hayatlarını kaybetmelerine veya yaralanmalarına ve organlarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Son yıllarda gösterilerde ve bombalama olaylarında çocukların hayatlarını kaybetmeleri de onların karşılaştıkları en önemli risklerden biridir.

Öneri Bir

Ülke ölçekli **Anne Çocuk Sağlığı Acil Eylem Plânı'nın** IX 'uncu 5 Yıllık Kalkınma Plânı Dönemi'nde hazırlanması ve gerçekleştirilmesi

Öneri İki

0-18 yaşına kadar çocuklara sağlık sigortası ve güvencesi sağlayacak düzenlemenin yasalaşması

Öneri Üç

Sosyal güvenliğin tek şemsiyesi altında birleştirilmesi çalışmalarının aile ve çocuk sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştıracağı gibi birçok ara sorunu ve sağlık alanında kök sorunları çözeceği düşüncesiyle bir an önce sonuçlandırılması

III) GELİŞME HAKKI ÇOCUK EĞİTİMİNDE DURUM

- a) Türkiye'de okulöncesi eğitimde köklü atılım yapılamamıştır.

(0-2 yaş, yüzde bir; 3-4 yaş yüzde 3; 5 yaş yüzde 16.5)
Okulöncesi eğitimden en az köy çocukları yararlanıyor.
Ülkenin Batı bölgelerinde durum daha iyi. Erken çocukluk gelişimi programı yaygınlaştırılmamıştır.

- b) 6-13 yaş grubu okullaşma oranı kızlarda yüzde 87.2, erkeklerde yüzde 92.3. Kızların okullaşma oranı her alanda erkek öğrencilerin altında; eğitim süresi uzadıkça kızların okullaşma oranı düşüyor.
- c) Türkiye'nin dünya ortalamasına göre 145 bin sınıf açığı var. Türkiye'de öğrencilerin yüzde 60'ı mevcudu 31 ve daha kalabalık sınıflarda okuyor. İstanbul'un sınıf ortalaması 63. (Dünya ortalaması 26)
- d) Okumayı öğretmeyen ve kitabı sevdiremeyen eğitim sistemi bu alanda atılım yapamamıştır.
- e) Köy çocuklarının yüzde 60'ı ilköğretimde ders kitabı ve kaynak kitap dışında kitap okumadan mezun oluyor.
- f) Bölgeler arası eğitim kalitesi farklılığını önleyici stratejiler geliştirilememiştir.
- g) İlköğretimin ikinci kademesinden itibaren mesleki eğitim başlatılmamıştır.
- h) Türkiye'de okul başarısı ile hayat başarısı arasındaki denge kurulamamıştır.
- ı) Okul Sağlığının İyileştirilmesi Projesi yaygınlaştırılmamıştır.
- i) Türkiye'de ilk ve ortaöğretimin gerçekleştiği eğitim mekânları fizikî açıdan yeterli değildir.
- j) Eğitimden yoksun kalmış çocukların eğitime dahil edilmesi çalışmaları yetersiz kalmıştır.
- k) Çocuk (0-14 yaş 34.1 milyon), nüfusun nitelikli temel eğitim almasını sağlayacak eğitim projesi planlanamamış, Türkiye nitelikli genel eğitimde başarılı olamamıştır.
- l) Eğitim çağındaki 6-24 yaş grubunda okula gitme oranı hızla artmaktadır. Önemli orandaki bir grup ise ilköğretim sonrasında eğitime devam etmiyor. Bu eğilimin içinde kızların oranı yüksektir.
- m) Türk eğitim sisteminin dayandığı müfredat yorgun düşmüştür ve son 5 yılda çocuk merkezli ve çoklu zekâya dayalı düzenlemeler henüz eğitimin kök sorunlarını çözmekten uzaktır.

- n) İlköğretimde çağ nüfusunun yüzde 100'lük nicelik hedefine büyük oranda yaklaşılmıştır.
- o) Ortaöğretimde brüt okullaşma oranı yüzde 60.9'da kalmıştır; bu oran erkekler için yüzde 68.6, kızlardaysa yüzde 52.7'dir. Ortaöğretimde net okullaşma oranı yüzde 43.2'dir; bu oran kızlarda 38.8, erkeklerde 47.3'dür.
- ö) Kızların okullaşma oranı her alanda erkek öğrencilerin altındadır. Eğitim süresi uzadıkça kızların okullaşma oranı düşmektedir.
- p) Türk eğitim sistemi felsefe öğretiminden uzaklaşmıştır.
- r) İlk ve ortaöğretimde sanat eğitimi ortalamasının altındadır.
- s) Son 5 yılda okullarda şiddet yaygınlaşma eğilimi göstermiştir.
- ş) Türkiye, yurt dışındaki ilk ve ortaöğretim çağı çocuklarının eğitimlerine ve yurda dönen çocuklara katkı verecek etkin projeler geliştirememiş ve uygulayamamıştır.
- t) Eğitim sistemi, spor yeteneğinin gelişmesi amacıyla projeden yoksundur.
- u) Türkiye'de son 10 yılda en çok tartışılan bakanlık Millî Eğitim Bakanlığı olmuştur. Ülke ölçekli eğitim yönetimi güven sorununu aşamamış ve başarılı olamamıştır.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi

- a) Türkiye, üstün yetenekli çocuklarını eğitemeyen bir ülke durumundadır.
- b) Türkiye'de üstün yetenekli çocukların okulöncesi, ilk, orta, yüksek öğrenim ve istihdam süreçlerini kapsayan eğitim modeli olmadığı gibi, bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı'nın öngörüsü de yoktur.
- c) Üstün yetenekli çocukların örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde tanınması ve eğitilmesi için ülke ölçekli model geliştirilememiştir.
- d) Anadolu Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Fen Liseleri, Spor Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Meslek Liseleri, Anadolu Meslek-Teknik Liseleri ve Sosyal Bilimler Liseleri ile üstün yeteneğe uygun eğitim vermeyen ortaöğretim kurumlarıdır.
- e) Millî Eğitim Bakanlığı'nın yürüttüğü **Bilim ve Sanat Merkezleri** (BİLSEM'LER) proje merkezli ve doğru model olmasına rağmen, ülke ölçekli ihtiyacı karşılayacak şekilde

yaygınlıkları sağlanamamış, desteklenememiş ve geliştirilmemişlerdir. (Toplam sayı 34)

Öneriler

Örgün Eğitim Alanında

Öneri Bir

Temel eğitim ve ortaöğretim düzeyinde üstün yetenekliler eğitimini küçük yaşta başlatmak. Öğretimde program farklılaştırmasına gidilerek bireysel yetenekleri fark ettirici programlar ile program zenginleştirilmesine gidilmesi. Önerilen modeli sisteme entegre etmeye yönelik yasa ve yönetmeliklerin hazırlanması. Program geliştirme ve değerlendirme süreç ve işleyişinin belirlenmesi

Öneri İki

BİLSEM'leri proje temelli etkin duruma getirilmesi ve yaygınlaştırılmasına bir an önce geçilmelidir. Bu amaçla yapılabilecek işler arasında mevcut fizikî alt yapının yeterli hale getirilmesi, öğretmenlerin ve yöneticilerin göreve başlamadan önce ve görev sırasında hizmet-içi eğitimi, etkinliklerin proje etrafında gerçekleştirilmesinin sağlanması, **BİLSEM**'ler arası işbirliğinin yasal ve mali alt yapının geliştirilmesinin sağlanması

Öneri Üç

Kurumlar arası koordinasyonun sağlanması

Model Önerisi

Örgün eğitim kapsamında iki örgün uygulama modeli önerilmektedir:

Birinci Model

Özel gruplandırmalar

İkinci Model

Okulöncesi, ilk ve ortaöğretim düzeyinde üstün yetenekliler için ayrı program modeli

Yaygın Eğitim Alanında

Öneri

Yaygın eğitim kapsamında önerilen örgüt, **TÜRKİYE ÜSTÜN YETENEKLERİ DEĞERLENDİRME KURUMU** şemsiyesi altında, **Yetenek Tanılama ve İzleme (YETİ) Merkezleri ve Noktaları** oluşturulmasına yönelik olmalıdır.

Eğitim Sisteminin Temel Sorunları

- Bir** Eğitim sorunlarının temel nedeni kendi içinde sarmalları olan eğitim sistemidir.
- İki** Ekonomik kalkınma ve büyüme stratejilerine karşılık eğitim sistemi nicelik oranının yükselmesi ile yetinmiş, eğitilmiş iş gücünün yetiştirilebilmesinde başarılı olamamış ve kendini yenileyememiştir.
- Üç** Eğitim sistemi, medya ve bilişim teknolojileriyle uyumlu duruma getirilememiştir.
- Dört** Hızlı nüfus artışına karşılık okullaşmada ve eğitimin niteliğinde başarı sağlanamamıştır.
- Beş** Demokrasi dışı müdahaleler eğitimde ie kapanmaya ve tek tip insan yetiştirmeye neden olmuştur.
- Altı** Türkiye, eğitimde yaş ve cinsiyet ayrımcılığını aşamamış bir ülke görünümündedir ve durum, eğitimin bütün aşamalarında kızların aleyhindedir.
- Yedi** Okullardaki başarıya dayalı bir sınıf geçme sistemi olmamasının, sınıfta kalmanın öğrenmeyi ve eğitimi olumsuz yönde etkileyen sınıf içi disiplini bozan, öğrencinin derse ve çalışmaya umursamazlığını doğuran etkileri olmuştur. Eğitimin temel unsurlarından olan *bireyin yaptıklarının sonucuna göre davranış değiştirme yaptırımı* ile içsel disiplin kazandırılmalıdır. Mevcut uygulamadaki tembellik, umursamazlık ve hak etmeden kazanma mantığının yanlış öğretisi acilen okul sisteminden kaldırılmalıdır.
- Sekiz** Türkiye, nitelikli temel eğitim göstergeleri bakımından dünya ortalamasının üzerine çıkmayı amaçlayan strateji geliştirememiştir.
- Dokuz** Türk Millî Eğitim Sistemi politik ve ideolojik müdahalenin en yoğun yaşandığı alan olmuştur.
- On** Türkiye, eğitim projili ve göstergeleri bakımından Avrupa Birliği standartlarına hazır değildir.
- Onbir** Eğitimde VIII 'inci 5 Yıllık Kalkınma Plânı'nda öngörülen hedeflerin altında kaldığı gibi, Millî Eğitim Sistemi'nin genelinde ve yönetim bunalımının aşılması için acil eylem plânına ihtiyaç vardır.
- Oniki** Örgün eğitimde bütün yetenekleri eşitleyen yaklaşım yerine, üstün yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

ÖNERİLER

Öneri Bir	Eğitim ve öğretimin kök sorunlarını çözmek amacıyla Türk Millî Eğitim Kanunu ve eğitim müfredatı yenilenmesi çalışmalarının başlatılması
Öneri İki	İlk, orta ve yüksek öğretim sisteminin eğitim öğretimden önceliklidir felsefesi doğrultusunda yeniden yapılandırılması
Öneri Üç	Düşük profilde sınav geleneğine geçilmesi
Öneri Dört	Öğretmen yetiştirme projesinin yenilenmesi
Öneri Beş	Eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanılması için ülke ölçekli stratejinin hazırlanması

IV) KORUMA HAKKI

KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLAR

- a) Türkiye’de 1 milyon 400 bin korunmaya muhtaç ve kimsesiz çocuğa karşılık çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında **17 bin** çocuk koruma altındadır.
- b) Koruyucu aile modeli ve evlat edinme uygulaması yaygınlaştırılamamıştır.
- c) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı çocuk birimleri, 5 yıldır yönetilememektedir. Koruma altındaki çocuklara verilen hizmet yetersizdir ve alt düzeydedir.
- d) 2828 sayılı SHÇEK ile ilgili yapılacak yeni düzenleme, koruma hizmetlerinin İl Özel İdarelere ve Yerel Yönetimlere devri öngörülmekte ise de Kurum hizmetleri durma noktasına gelmiştir.
- e) SHÇEK Kanunu’nda yapılan bir değişiklikle, özel ihtisas şartı aranmaksızın, sivil toplum kuruluşlarına koruma hizmeti imkânı verilmesi yanlış olmuştur.
- f) Korunmaya muhtaç çocuklar için yürütülecek hizmet, eğitim ve araştırma projelerinde hükümet kuruluşları, yerel yönetimler, üniversite ve uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği modelleri geliştirilememiştir.
- g) Korunmaya muhtaçlık olgusuna neden olan ekonomik sorunlar aşılamamış, sosyal güvenliğin bütün mağdur nüfusu kapsamı sağlanamamış, işsizliğin yaygınlaşması ve kadının statüsünün geliştirilememiş olması korunmaya muhtaç çocuk sayısında artışa neden olmuştur.
- h) Korunmaya muhtaç çocuklar için koruyucu, önleyici ve destekleyici projeler geliştirilememiştir.

- i) Koruma altındaki çocuklara verilen hizmetin izlenmesi ve denetimi yetersiz kalmıştır.
- j) Korunmaya muhtaç çocuklara verilen hizmetler VIII. 5 Yıllık Kalkınma Plânı'nda öngörülen hedefin altında kalmıştır.

Öneri Bir

Ülke ölçekli kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklar hizmet, eğitim ve araştırma projelerinin geliştirilmesi ve hükümet kuruluşları, yerel yönetimler, üniversite ve uzman sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile uygulanmalı

Öneri İki

Bütün Dünyanın terk ettiği kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların Kurum bakımı (Yuva ve yetiştirme yurtları) ivedilikle terk edilmeli, bu hizmetler yerel yönetim birimlerine bırakılmalı

Öneri Üç

Terk, ihmal ve istismar hariç tutulmak üzere, koruma altındaki çocukların aileleri veya akrabaları yanında bakılmasını temin edecek şekilde bir yapılanmaya gidilmeli, Devlet çocuğun maddi ihtiyaçlarını karşılayıp, çocuğu reşit oluncaya kadar takip etmeli

Öneri Dört

Ailesi bilinmeyen buluntu çocuklarla ailenin ihmali veya

istismarı

gerekçesi ile koruma altına alınan çocukların koruyucu aile yanında bakımı sağlanmalı, Devlet koruyucu aileye, çocuğun maddi giderleri yanında ailenin hizmetine karşılık nakti ödeme yapmalı

Öneri Beş

Aile destek mekanizmaları (ailenin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak desteklenmesine dönük modeller) hızla sisteme dahil edilmeli, bu suretle kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuk sayısı azaltılmalı

V) GÜÇ KOŞULLARDAKİ ÇOCUKLAR

Çocuk Yoksulluğu

- a) Türkiye'de 0-18 yaş grubu çocuk nüfusunun yüzde 25'i yoksulluk sınırındadır.
- b) Her beş çocuktan biri, hiçbir sosyal güvenceden yararlanmaksızın çalışıyor. Asgari çalışma yaşı uygulanmamaktadır. En fazla çocuk, tarım sektöründe ve KOBİ'lerde günde 12 saatten fazla çalışmak zorunda kalıyor.

Çalışan çocukların iş sağlığı ve iş güvenliği yetersiz düzeydedir.

- c) Yoksul çocukların çoğunluğu büyük şehirlerde ve köylerde yaşıyor.
- d) Sosyal güvenceden mahrum büyüyen köy çocuklarının oranı kasaba ve şehir çocuklarından daha fazladır.
- e) Yoksulluk sınırındaki aileler sosyal güvence altına alınamamıştır.
- f) Göç çocuklarının en çok yaşadığı iller, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi şehirleridir.
- g) Çocuk yoksulluğunu önlemeyi amaçlayan ülke ölçekli proje yoktur.
- h) Türkiye, yoksulların sorunlarını çözmeye yönelik politikalarından yoksundur. Nüfusun yüzde 23'ü yoksuldur ve aktüel uygulama olan ve yardım dağıtımına dayalı şefkat siyaseti uygulanıyor.

Öneri

İktidarın yoksullarla paylaşılması

Özürlü Çocuklar

- a) Özürlüler Kanunu'ndan sonra (5378) Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından "2005-2010 Eylem Plânı"nın hazırlanması ve 2005 yılının Özürlülerin İstihdamı Yılı ilân edilmesi ülke ölçekli en önemli adımlar olmuştur.
- b) Türkiye Özürlüler Araştırması (2003) verilerine göre özürlü nüfusun genel nüfusa oranı yüzde 12.28'dir. Erkeklerin oranı yüzde 11.10, kadınların oranı ise yüzde 13.45'dir. Çocukluk döneminde özürlü oranı yüzde 4.22'dir.
- c) Genel nüfusta okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 12.94 iken, bu oran özürlülerde yüzde 31.5'dir. Özürlülerin yüzde 44.3'ü ilkokul mezunudur.
- d) Özürlülerin sağlık, eğitim, istihdam ve sosyal göstergeleri kötü durumdadır.
- e) Özürlüler daha fazla yoksullukla karşı karşıya kalmışlardır.
- f) Özürlülüğün önlenmesi ve erken tanımlanmasına yönelik erken destek programı yaygınlaştırılmamıştır. Bu konuda Sağlık Bakanlığı'nın ilgili kanunu değiştirilmiş olmasına rağmen, Bakanlık yapılması gereken yönetmelik çalışmasını yapmadığı için "erken müdahale" (early intervention) hizmeti ülkemizde oluşmamıştır.

- g) Özürlü çocuğun ailesi yanında korunup, yetişmesini sağlamak için aile sosyal destek programlarına öncelik verilmemiştir.
- h) Özürlü çocukların her tür kademedeki eğitimleri, erken çocukluk dönemi eğitimi, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, lise ve meslek öğretimi alanlarında özel eğitime destek kuruluşları oluşturulamamıştır.
- i) Ülkemizde görme, işitme, ortopedik, zihinsel engelliler, süregen hastalığı olanlar, uyum güçlüğü olanlar, dil ve konuşma güçlüğü olanlar, üstün ve özel yetenekleri olmak üzere yedi gruba verilen özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri dünya ortalamasının altındadır.
- j) Türkiye, yasal çerçevede Avrupa Birliği sürecinde hazır duruma gelmiş olmasına rağmen koruyucu, önleyici, rehabilite edici ana sistemi uygulaması bakımından yeterli durumda değildir.
- k) Özürlü çocukların hizmet modelinin değiştirilmesi için Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan "Çok Programlı Özel Eğitim Merkezi" Projesi; öncelikle hiç okulu olmayan 8 il için hazırlandığı halde, Millî Eğitim Bakanlığı'nın kayıtsız kalması nedeniyle hayata geçirilememiştir.

Öneri Bir

Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın "2005-2010 Eylem Planı" için, hükümet kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve uzman sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımının sağlanması

Öneri İki

Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından projelendirilen "Meslekî Rehabilitasyon Merkezi" modeli için 35 ilde başlatılan çalışmalarda sorumluluk yerel yönetimlerdeki. Bu projenin, ülkemizde özürlülerin istihdamının artırılmasında ve eylem planının başarılmasında ivedilikle uygulanması

Çalışan Çocuklar

- a) Türkiye'de çocuk işçiliği çocuk gündeminin ilk sıralarında yer almaktadır ve çözüm beklemektedir.
- b) Çocukların erken yaşta çalıştırılmasının temel nedeni ekonomiktir.
- c) Çalışan çocuklara çocuk iş gücünden yararlanma standartları uygulanmamaktadır.

- d) Sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe çalışan çocukların çalıştıkları işyerlerinin yüzde 83'ü hiç bir yere kayıtlı değildir.
- e) Çıraklık ve mesleki eğitim kapsamında çalışan çocukların izin, uygun olmayan çalışma koşulları, iş güvenliği nedeni ile iş kazası, dayak ve azarlama sorunları sürmektedir.
- f) Sokaklarda simitçilik, boyacılık, pazarcılık, poşetçilik, çöp toplama gibi işleri yapan çocukların sayısı artmaktadır.
- g) Ev işlerinde çalıştırılan çocukların çoğunluğunu kız çocukları oluşturmaktadır. (Yüzde 66)
- h) Kırsal alanda çocuk işçiliği ve çocuk emeğinin kullanımı yoğun biçimde sürmektedir. (Yüzde 76.9'u tarım kesiminde çalışmaktadır.)
- i) Çocuk çalıştırılan bütün alanları kontrol altına alacak ülke ölçekli izleme ve denetim sağlanamamıştır.
- j) Asgari çalışma yaşı uygulanamamıştır.
- k) Gelir dağılımında etkili düzenleme yapılamamış, dengeli ve adaletli gelir dağılımı çocuk işgücü istismarının yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Öneri Bir

İşsizlik, yoksulluk ve istihdamı merkeze alan ülke ölçekli acil eylem plânının hazırlanması

Öneri İki

15 yaşın altında çocuk çalıştırmayı engelleyen yasaların uygulanması.

Sokaktaki Çocuklar

"TBMM Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi" Araştırma Komisyonu Raporu, Türkiye'de sokakta yaşayan çocuk gerçeğinin bütün boyutlarını yansıtması bakımından önemli bir kaynak durumundadır. Ancak, sorunlara yaklaşımı ve çözüm önerileri hayata geçirilememiş, Türkiye gerçeğini yansıtan bir rapor durumunda kalmıştır.

- a) Sokakta yaşayan/çalışan çocuklar sorununun işsizlik, göç, eğitimsizlik, sosyal güvenlik ağının yetersizliği, çok çocukluluk, aile planlamasındaki eksiklik, gecekondulaşma, aile parçalanması, aile içi şiddet, ihmal ve istismar, bölgeler arası gelişmişlik farkı ve gelir dağılımındaki adaletsizlik

- ilişkinine yönelik ülke ölçekli koruyucu, önleyici, tedavi ve rehabilite edici projeler yaygınlaştırılmamıştır.
- b) Sokakta yaşayan/çalışan çocuklar konusunda yasal düzenlemeler, mevcut kurumlarda yapısal değişiklik ve güçlendirme, politika ve strateji belirlenmesi ve duyarlık artırıcı etkinlikler bağlamında hizmet, eğitim ve araştırma projeleri geliştirilememiştir.
- c) Sokakta yaşayan/çalışan çocuklar için tedavi ve rehabilitasyon amaçlı mobil ekipler, barınaklar, ilk adım istasyonları, istismarı önleme merkezleri, çocuk-ergen madde bağımlılığı merkezleri, sosyal rehabilitasyon merkezleri, gençlik evleri, aileye yönelik çalışmalar, ailesine döndürülen çocuklar için izleme ve değerlendirme birimleri oluşturulamamıştır. (Türkiye’de sokakta yaşayan/çalışan çocuklar için etkin çalışmaların yürütüldüğü şehirler: Antalya, Şanlıurfa, Adana, Ankara, Mersin, İzmir, Gaziantep, Bursa)

Öneri

TBMM Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Komisyon Raporu’nun önerilerinin hayata geçirilmesi

VI) ÇOCUK ADALETİ SİSTEMİ

Yargılamadaki Çocuklar

- a) Türkiye’de 2001-2005 yılları arasında suç işleyen ve kapkaççılık yap(tırıl)an çocukların sayısında artış olmuştur.
- b) Çocukların suç sayılan eylemleri onların içinde buldukları tehlikenin bir göstergesi olarak görülmekten çok bir ceza hukuku problemi olarak ele alınması eğilimi artmakta ve sayılar çocukları tehlikeli göstermek üzere veri olarak kullanılmaktadır. Bu yaklaşım yasalara da yansımıştır.
- c) Çocuk adalet sistemini ilgilendiren en önemli konular genel ceza yasaları içerisinde düzenlenmesi durumu devam etmektedir.
- d) Buna bağlı olarak karşılaşılan en önemli sorunlardan biri suç işlediği iddia veya ispat olunan çocuklar için tek seçeneğin ceza olmasıdır.
- e) Bu düzenlemeler nedeniyle çocuğa özgürlüğü kısıtlayıcı ceza ve tedbirlerin son çare olarak uygulanması ilkesine aykırılık halen devam etmekte, özellikle 15 yaşın üzerindeki çocuklar hakkında ceza dışında bir seçenek bulunmamaktadır.

- f) 2253 sayılı Çocuk Muhakemeleri Usul ve Esaslarını Belirleyen Kanun iptal edilerek yasalaşan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, çocuk hakları ve çocuk hukuku merkezli, çocuğun güvenliği, korunması ve yararını gözeten yaklaşımı kısmen yansıtmamasına rağmen, çocuk adalet sistemini ilgilendiren yasalar bütününe bakıldığında ceza kontrol sistemine dayalı bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir.
- g) Çocuk Koruma Kanunu tedbir türlerini belirlemekte ancak özel muameleye ihtiyaç gösteren (madde bağımlısı, mükerrer suç işleyen vb.) çocuklar için önleyici, rehabilite edici, topluma kazandırıcı hiçbir ara kurum öngörmemekte, bu yükü, bu alanda ihtisası olmayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bırakmaktadır.
- h) Çocukların, Çocuk Mahkemeleri dışında Ağır Ceza Mahkemeleri'nde yargılanması, **çocuğun öncelikli yararı** ilkesi ile çelişmektedir.
- ı) Türkiye'de çocuk hukuku ve çocuk hakları merkezli, önleyici, rehabilite edici, topluma yeniden kazandırıcı **Çocuk Adaleti Sistemi** kurulmadıkça, çocukların işlediği suçlar ve çocuk yargılaması sorunu çözülemez.
- i) Tutuklu ve hükümlü çocuklara verilecek sosyal hizmet, eğitim, mesleğe yönlendirme, tahliye sonrası koruma ve yardım çalışmaları yeterli değildir.
- j) Çocuğa özgü mahkemelerin yaygınlaştırılması sağlanamamıştır.
- k) Terörle mücadele yasasında yapılan değişiklik ile bu kanun kapsamında tanımlanan suçlar Çocuk Mahkemelerinden görev alından çıkarılmış ve 15 yaşını doldurmuş çocuklarla ilgili olarak bu suçlar sebebiyle verilecek cezaların hapis cezaları dışında bir tedbir veya cezaya çevrilme olanağı kaldırılmıştır.
- l) Yargılamadaki çocuklara hizmet veren kurumların fizikî ve sosyal şartları iyileştirilememiştir.
- m) Çocuk tutukevi, çocuk koğuşu ve çocuk eğitim evleri için (islahatlerindeki) Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve onun Tüzüğü uygulanmaktadır.
- n) Türk çocuk hukuku ve çocuk yargılama hukuku standartları (hukukî, sosyal, fizikî ve uygulama standartları) geliştirilememiştir.

- o) Çocuk adaleti hizmetleri için gerekli çocuk savcısı, çocuk hakimi ve hizmet personelinin eğitim programı hazırlanamamıştır.

Öneri Bir

Çocuk adalet sistemini düzenleyen mevzuatın tamamı çocuğun haklarını ve yararını korumaya odaklanmış bir bakış açısı ile ve çocuğun refahını ve adil bir muamele görmesini sağlayacak şekilde ele alınarak çocuğa özgü bir mevzuat oluşturulmalı

Öneri İki

Çocuğa özgü kurumların (mahkemeler, kolluk, bakım – koruma – gözetim – eğitim kurumları v.b.) oluşumu tamamlanmalı ve yurt çapında gerekli alt yapı desteği ile birlikte kurulmaları sağlanmalı

Öneri Üç

Çocuk adalet sistemi ve koruma sistemi ihtiyaç duyduğu bütçe, uzman ve yeterli sayıda personel ve teknik alt yapıya sahip hale getirilmeli

Öneri Dört

Çocuk koruma sisteminin etkili çalışması ve çocuk adalet sisteminin çocukları koruyucu biçimde işlemesi için kurumlar arasında etkili bir iletişim ve işbirliğinin geliştirilmeli

Öneri Beş

Koruyucu hizmetler ihtiyaca uygun biçimde çeşitlendirilmeli, yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerde aile içinde bakım ve aile benzeri bakıma ağırlık verilmeli

Öneri Altı

Çocukların özgürlüklerini kısıtlayıcı tedbir ve cezalar yerine onları suç ve benzeri risklerden koruyacak tedavi edici, korunmalarını sağlayıcı hizmetlere öncelik verilmeli

Öneri Yedi

Çocuk Adalet Sistemi'nin çocuk koruma sisteminin bir parçası olarak, onunla uyumlu bir biçimde düzenlenmeli

Öneri Sekiz

Çocuk Mahkemelerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çok kurumlu sistemler ve çocukları koruyucu soruşturmalar bağlamında kurumlar arası eşgüdümün geliştirilmeli

eğitici,

VII) ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI

- a) Son 5 yılda, Türkiye'de çocuk ihmal ve istismarı yaygınlaşma eğilimi göstermiştir.

- b) En yaygın istismar türü ekonomik istismardır.
- c) Son 5 yılda çocuklara karşı işlenen fizikî istismar türlerinin oranlarında artış gözlenmiştir.
- d) Son 5 yılda çocuklara karşı cinsel istismar vak'alarında artış olmuştur.
- e) Çocuk pornografisi konusunda Türkiye çocuklar için riskli bir ülke haline gelmektedir.
- f) Son üç yılda akranlar arası şiddet ve çocukların kesici alet ve ateşli silah kullanımında artış olmuştur

Öneri

Çocuk ihmali ve istismarı alanında yerel ölçekli hizmet, eğitim ve araştırma projelerinin hükümet kuruluşları, yerel yönetimler, üniversite ve uzman sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde gerçekleştirilmesi ve bu amaçla 2006/17 sayılı Genelgesinin acilen uygulamaya konulmalı

VIII) ÇOCUK HAKLARI

- a) Türkiye, 27 Ocak 1995 tarihinde kabul ettiği **BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme** ile taahhüt ettiği hedeflere 1995-2000 ve 2001-2005 yılları arasında ulaşamamıştır.
- b) Türkiye, çocuk hakları kültürü öğretimine öncelik vermeyen bir ülke durumundadır.
- c) Çocuk hakları ihlalleri konusunda her yıl Türkiye Çocuk Hakları Karnesi'nin yayınlanması gerçekleştirilmemiştir.
- d) Çocuk hakları bilincinin yaygınlaştırılması amacıyla örgün ve yaygın eğitim ile medya ilişkisine dayalı Çocuk Hakları Eğitimi Projesi hazırlanamamıştır.
- e) Çocuk hakları uyum yasaları hazırlanamamış ve yasalaşamamıştır.
- f) Çocuk haklarının öğretimine dayalı ders ilköğretim programına dahil edilememiştir.

Öneri

Anayasa başta olmak üzere, aşağıda belirtilen yasaların **Çocuk Haklarına Dair Sözleşme**'nin esasları çerçevesinde yeniden düzenlenmesi ve uyumlu duruma getirilmeli:

- 1) Anayasa, 2) Çocuk Koruma Yasası, 3) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yasası, 4) Millî Eğitim Temel Yasası, 5) İlk Öğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Yasa, 6) Siyasi Partiler Yasası, 7) Dernekler Yasası, 8) Türk

Ceza Yasası, 9) Ceza Mahkemeleri Usul Yasası, 10) Cezaların İnfazı Hakkında Yasa, 11) Adli Sicil Yasası, 12) Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası, 13) Umumi Hıfzısıhha Yasası, 14) İcra İflas Yasası, 15) Belediye Yasası, 16) Sendikalar Yasası, 17) İş Yasası, 18) Deniz İş Yasası, 19) Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Yasası, 20) Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, 21) Türk Medeni Yasası, 22) Türk Vatandaşlık Yasası, 23) Nüfus Plânlaması Hakkında Yasa, 24) Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Yasa, 25) Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkında Yasa, 26) İskan Yasası, 27) Pasaport Yasası, 28) Polis Vazife ve Selahiyet Yasası, 29) Sinaî Müesseselerinde ve Maden Ocaklarında Meslekî Kurslar Açılmasına Dair Kanun, 30) Basın Kanunu, 31) Radyo Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun (RTÜK Kanunu) vb...

IX) ÇOCUK DOSTU MEDYA DÜZENİ

- a) Büyüme ve gelişme çağındaki çocukların medyadan korunması amacıyla, kamu yayıncılığının çocuk dostu medya düzeni anlayışına göre yeni bir yasal düzene kavuşturulamamıştır.
- b) Türkiye’de öğrencilerin okulda bulunma saatleri ile televizyon seyretme saatleri eşit duruma gelmiştir.
- c) Sesli, görüntülü ve basılı medyanın çocuk ihmali ve istismarının önlenmesine yönelik medya öz denetim kültürü yaygınlaştırılmamıştır.
- d) Olumsuz yayınlardan çocuğun korunması amacıyla ülke ölçekli medya denetim sistemi kurulamamıştır.
- e) Medyanın olumsuz etkilerinden çocuğun korunması amacıyla aile birlikleri, sivil toplum kuruluşları, medya meslek birlikleri, RTÜK’ün izleme süreçlerinin etkin katılımı sağlanamamış, medya koruma sistemi geliştirilememiştir.
- f) Medya, çocukların ve özellikle de ergenlik çağındakilerin olumlu rollerini pekiştirmek ve risk olasılıkları ve bu gibi durumlarda yararlanabilecekleri hizmetleri tanıtmaktan çok, onları tehlikeli gösterme eğilimindedir.

Medyanın olumsuz etkilerinden çocukları korumak ve medya kullanma bilincini yükseltmek amacıyla medya okuryazarlık kültürünün yaygınlaştırılmasına öncelik verilmeli

Öneri İki

Medyanın yayınlarında çocuk ihmali ve istismarı ve çocuk hakları kültürüne özen göstermeli ve çocuk dostu medya düzenine katkıda bulunmalı

Öneri Üç

İletişim Fakültelerine etkin ve uygulamalı çocuk hakları dersi Konulmalı

X) ANAYASA İÇİN ÖNERİ

Türkiye’de çocuğun özne durumuna gelmesine katkı vermek amacıyla **Anayasa’nın** 41.maddesi yeniden düzenlenmeli

Öneri

Çocukların hayata iyi bir başlangıç yapması Devlet’in ve ailenin güvencesi altındadır. Doğan her çocuğun ayrımcılıktan uzak, hayata mümkün olan iyi bir başlangıç yapabilmesi için yaşama hakkı sağlanarak, nitelikli temel eğitimle gelişebilmesi, korunması ve güvenliği ile medeni, sosyal, kültürel ve ekonomik haklara sahip ortamlarda büyüme ve katılımı imkanlarından eşit biçimde yararlandırılması sosyal devlet anlayışının önceliğidir ve haklarını bilen bir çocukluğun yetiştirilmesi Devlet’in güvencesi altındadır.

TÜRKİYE'NİN ÇOCUK KARNESİ-Ekim 2006

NOTLAR

Aile ve Çocuk

- Türk ailesi krizin eşiğinde
- Çocuğa ilişkin olumsuz göstergelerin temelinde aile sorunu var
- 15 milyon 70 bin ailenin 3 milyon 600 bini yoksulluk sınırında
- Toplam hane halkının çoğunluğu sağlıklı olmayan fizikî ortamlarda yaşıyor
- Yoksulluğun çözülemeyişinin öncelikli nedeni, iktidarların kök sorunları çözme iradesinin olmayışı
- 1990 sonrası boşanma sayısında artış oldu
- Yoksulluğu şefkat siyasetiyle (yardım dağıtma) erteleme alışkanlığı
- Ekonomik kalkınmayla sosyal politikalar paralel sürdürülemedi
- Ailedeki ekonomik, sosyal ve kültürel kriz, aile içi çatışma ve şiddeti artırdı
- İşsizlik karşısında sosyal güvenliğin sağlanamaması sonucu, aile ve çocuk sorunları derinleşti
- Türkiye'nin aile ve çocuk merkezli insanî gelişme ve refah göstergeleri dünya ortalamasının altında
- Türkiye aile ve çocuk politikaları ile Avrupa Birliğine hazır değil

Aile ve Çocuk Sağlığı

- Bebek ve 5 yaş altı çocuk ölümleriyle anne ölüm oranı hâlâ yüksek
- Anne ve çocuk sağlığı geliştirme programı yaygınlaştırılmadı
- Anne sütü muadillerinin mamayı özendirici reklâmları önlenemedi
- Anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinde bölgeler arası eğitim ve sağlık göstergelerindeki farklılık giderilemedi
- Kadının toplum içindeki statüsünün iyileştirilmesi sınırlı düzeyde kaldı
- Çocukların beslenme bozukluğunun neden olduğu hastalıklar yaygın
- Çocuklarda ağız ve diş sağlığı oranı yüksek
- Beş yaş altı beslenme bozuklukları azaltılmadı
- Aile hekimliği uygulaması başlatılmadı
- Okul sağlığı hizmetleri dünya ortalamasının altında
- Adölesan sağlığı hizmetleri çok sınırlı düzeyde
- Koruyucu sağlık ve çevre sağlığı açısından Türkiye riskli ülkeler arasında
- Toplam hane halkının yüzde 20'si temiz su içemiyor
- Özürlü çocuğu olan ailelere doğrudan destek hizmeti başlatılmadı
- Kız çocuklarına yönelik töre-namus saikli saldırıları önlemeyi amaçlayan ve yaşama hakkını merkeze alan program hazırlanamadı
- Mayın, gösteri ve bombalama olaylarında çok sayıda çocuk hayatını kaybetti
- Anne Çocuk Sağlığı Acil Eylem Programı etkin biçimde uygulanamadı

Çocuk Eğitiminde Durum

- Türkiye’de okulöncesinde köklü atılım yapılamadı (0-2yaş yüzde 1; 3-4 yaş yüzde3; 5 yaş yüzde 16.5)
- Okulöncesi eğitim oranı en düşük grup köy çocukları
- Okulöncesinde batı bölgelerinde oran daha yüksek
- Erken çocukluk gelişimi programı yaygınlaşamadı
- 6-13 yaş grubu okullaşma oranı kızlarda yüzde 87.2, erkeklerde yüzde 92.3
- Kızların okullaşma oranı her alanda erkek öğrencilerin altında
- Türkiye’de sınıf ortalaması 36 (Dünya ortalaması 26. En kalabalık sınıflar İstanbul’da)
- Türkiye’nin dünya ortalamasına göre 143 bin sınıf açığı var
- Örgün eğitim okuma alışkanlığı kazandıramıyor ve kitabı sevdiremiyor
- Okul başarısı ve hayat başarısı arasında denge kurulamadı
- Okul Sağlığının İyileştirilmesi Projesi yaygınlaştırılmadı
- Eğitimin gerçekleştiği fiziki mekânlar niteliksiz mimari yapılardan oluşuyor
- Eğitimden yoksun kalmış çocukların eğitime dahil edilmesi çalışmalarında yetersiz kalındı
- Türkiye, nitelikli genel eğitimde başarılı olamadı
- Son 5 yılda öğrenci merkezli müfredat değişiklikleri umut verici oldu
- İlköğretimde çağ nüfusunun yüzde 100’lük nicelik hedefine büyük oranda ulaşıldı
- Ortaöğretimde bürüt okullaşma oranı yüzde 69.9’da kaldı
- Eğitim süresi uzadıkça kızların okullaşma oranı düşüyor
- Türk eğitim sistemi felsefe öğretiminden uzaklaştı
- İlk ve ortaöğretimde sanat ve kültür eğitimi çok alt düzeyde
- Son 5 yılda okullarda şiddet yaygınlaşma eğilimi gösterdi
- Eğitim sistemi, spor yeteneğini geliştiren projeden yoksun
- Türkiye, yurt dışındaki ilk ve ortaöğretim çağı çocuklarının eğitimlerine ve yurda dönen çocukların uyum sorunlarına destek projesi geliştiremedi
- Eğitim sistemi, medya ve bilişim teknolojileriyle uyumlu duruma getirilemedi
- Türkiye, eğitimde yaş ve cinsiyet ayrımcılığını aşamadı ve durum eğitimin bütün aşamalarında kızların aleyhinde
- Türkiye, üstün yetenekli çocuklarını eğitemeyen bir ülke durumunda
- Millî Eğitim Bakanlığı’nın üstün yetenekli çocuk eğitiminin okulöncesi, ilk ve ortaöğretim süreçlerini kapsayacak eğitim-öğretim modeli de yok
- Türk Millî Eğitim Sistemi, son 10 yılda, politik ve ideolojik müdahalenin en yoğun yaşandığı alan oldu; eğitim yönetimi güven sorununu aşamadı ve başarılı olamadı

- Türkiye, eğitim profili ve göstergeleri bakımından Avrupa Birliği standartlarına hazır duruma getirilemedi

Koruma Altındaki Çocuklar

- Türkiye, 1 milyon 400 bin korunmaya muhtaç ve kimsesiz çocuğa sosyal güvenlik sistemini kuramadı
- Koruyucu aile modeli ve evlât edinme uygulanması yaygınlaştırılmadı
- SHÇEK şemsiyesi altındaki çocuk yuvası ve yetiştirme yurtları yönetilemedi
- Yuva ve yetiştirme yurtlarını yerel yönetimlere devretmeyi öngören düzenleme yapılamadı
- Korunmaya muhtaç çocuklar için koruyucu, önleyici ve destekleyici projeler geliştirilemedi
- Aile destek hizmetleri ve koruyucu aile modeli uygulanamadı

Güç Koşullardaki Çocuklar

Çocuk Yoksulluğu

- Türkiye’de dört çocuktan biri yoksul
- Yoksul çocukların çoğunluğu büyük şehirlerde ve köylerde
- Yoksulluk sınırındaki aileler sosyal güvence altına alınamadı
- Göç çocuklarının en çok yaşadığı iller Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi şehirleri
- Çocuk yoksulluğunu önlemeyi sağlayacak sosyal güvenlikle ilgili yasa çalışmaları tamamlanamadı

Özürlü Çocuklar

- 5378 Sayılı Özürlüler Kanunu, nüfusun yüzde 12.28 özürlü olan ülkemizde, özürlülerin kök sorunlarının çözümünde en önemli çalışma olarak gerçekleşti
- Özürlüler için hazırlanan 2005-2010 Eylem Plânı umut verici bir girişim oldu
- Özürlülerin sağlık, eğitim ve sosyal göstergeleri kötü
- Özürlüler daha fazla yoksullukla karşı karşıya
- Özürlüler için evde bakım hizmetine başlanamadı
- Özürlülere verilen özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri dünya ortalamasının altında
- Çok Programlı Özel Eğitim Merkezi Projesi uygulamasına Millî Eğitim Bakanlığı kayıtsız kaldı
- Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından projelendirilen “Meslekî Rehabilitasyon Merkezi” modelinin 35 ildeki uygulama sorumlusu yerel yönetimler olduğu halde henüz etkin uygulama başlamadı
- Türkiye, yasal çerçevede Avrupa Birliği sürecine hazır durumda; ancak koruyucu, önleyici, rehabilite edici ana sistem uygulaması hazır değil

Çalışan Çocuklar

- Türkiye’de beş çocuktan biri çalışıyor
- Çalışan çocukların yüzde 76.9’u tarım kesiminde
- Çalışan çocuklara uygulanacak çocuk iş gücünden yararlanma standartlarında etkin olunamadı
- Güvence altında çalışan çocukların izin, iş güvenliği, iş kazası, dayak ve azarlama sorunları aşılamadı
- Sokakta çalışan çocukların sayısında artış oldu
- Asgari çalışma yaşı uygulanamadı
- Çalışan çocukları ülke ölçekli izleme ve denetim sağlanamadı

Sokaktaki Çocuklar

- Sokaktaki çocukların sayısı bilinmiyor
- “TBMM Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi” Araştırma Komisyonu Raporu’nun, sorunlara yaklaşımı ve çözüm önerileri hayata geçirilemedi
- Sokaktaki çocuklar için koruyucu, önleyici, tedavi ve rehabilite edici projeler yaygınlaştırılmadı
- Sokaktaki çocuklar, diğer çocuk sorunlarının üzerini örten bir sarmal işlevi yerine getiriyor
- Sokaktaki çocuklar konusunda yapılan çalışmalarda en başarısız ve en sorunlu iki il İstanbul ve Diyarbakır
- Sosyal güvenlik çalışmalarının sonuçlanması durumunda sokaktaki çocuk sorunlarının azalacağı umudu var

ÇOCUK ADALETİ SİSTEMİ

Yargılamadaki Çocuklar

- Türkiye’de 2001-2005 yılları arasında suç işleyen ve kapkaççılık yap(tırıl)an çocuk sayısında artış oldu
- Çocuk suçları konusu, çocuk adalet sistemi yerine, ceza yasaları içerisinde düzenlenmesi eğilimi sürdürüldü
- Suç işlediği ispat edilen çocukların tek seçeneği hâlâ ceza.
- 15 yaşın üzerindeki çocuklar hakkında ceza dışında bir seçenek yok
- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, çocuk adalet sistemi yerine ceza kontrol sistemine dayalı bir yaklaşımla hazırlandı
- Çocukların, Çocuk Mahkemeleri dışında Ağır Ceza Mahkemeleri’nde yargılanması değiştirilemedi
- Çocuk Mahkemelerinin yaygınlaştırılması sağlanamadı
- Yargılamadaki çocuklara hizmet veren kurumların fizikî ve sosyal şartları iyileştirilemedi
- Türk çocuk hukuku ve çocuk yargılama hukuku standartları geliştirilemedi

Çocuk İhmali ve İstismarı

- Türkiye’de son 5 yılda çocuk ihmali ve istismarı yaygınlaşma eğilimi gösterdi
- En yaygın çocuk istismar türü ekonomik istismar
- Son 5 yılda çocuklara karşı işlenen fizikî istismar türlerinin oranlarında artış gözlemlendi
- Son 5 yılda çocuklara karşı cinsel istismar vak’alarında artış oldu
- Çocuk pornografisi konusunda Türkiye riskli ülke
- Son üç yılda akranlar arası şiddet ve çocukların kesici alet ve ateşli silah kullanımını yaygınlaştı

Çocuk Hakları

- Türkiye, 27 Ocak 1995’ten bu yana Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çerçevesine taahhüt ettiği hedeflere ulaşamadı
- Çocuk hakları kültürüne öncelik verilmedi
- Çocuk hak ihlalleri yaygınlaştı
- Çocuk hakları uyum yasaları hazırlanamadı

Çocuk Dostu Medya Düzeni

- Kamu yayıncılığı alanında çocuk dostu medya düzeni anlayışına göre yasal düzenleme yapılamadı
- Öğrencilerin okulda bulunma süreleri ile televizyon seyretme süreleri eşit duruma geldi
- Çocuk ihmali ve istismarı konusunda medyanın öz denetim bilinci zayıf
- Medyanın olumsuz etkilerinden çocuğu koruma sistemi geliştirilemedi
- Türkiye, medya okuryazarlık kültürü en alt düzeyde bir ülke

Anayasa

Anayasa’nın çocuk hakları merkezli yeniden düzenlenmesi sağlanamadı

KAYNAKLAR

- Adlı Tıp, Prof. Dr. Oğuz Polat, Der Yayınları, İstanbul, Aralık 2000
- Aile İçin Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları, (Aralık 1993-Aralık 1994),
Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, Kasım, 1995
- Aile Kurultayı (Değişim Sürecinde Aile, Toplumsal Katılım ve Demokratik Değerler),
16-18 Kasım 1994, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1994
- Aile Politikaları Karşılaştırmalı Ülkeler Panoraması,
T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991
- Anne ve Çocuk Sağlığında Öncelikler, Düzenleyen Prof. Dr. Olcay Neyzi,
Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 1994
- Avrupa Birliği Sürecinde Özürlüler Politikası, Dr. Mehmet Aysoy, Açık Kitapları, İstanbul, Aralık 2004
- Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Çocuk Adalet Sisteminin Yeniden Yapılandırılması Konferansı
Raporu, 21-23 Şubat 2005, Ankara
- Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Aile Politikaları, Derleyen W. Dumon,
T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991
- Birinci Sosyal Hizmet Şurası Ön Komisyon Raporları ve Bireysel Çalışmalar,
SHÇEK Yayınları, Ankara, Nisan, 2004
- Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kuralları
(Beijing Kuralları)
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi İlk Ülke Raporu/Türkiye,
Ağustos 1997, Ankara, 227 sayfalık tam metin
- Biz Çocuklar, Çocuklar İçin Dünya Zirvesi'nde Verilen Sözlerin Yerine Getirilmesi;
Unicef Türkiye Temsilciliği Yayını, Ankara, 2001
- Boşanma İstatistikleri 1997,
T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1999
- Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları,
Özcan Köknel, Cem Yayınevi, İstanbul, 1981
- Cumhuriyet ve Çocuk/II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi,
Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Bekir Onur, Ankara, 1999
- Çalışan Çocuklar Projesi Raporu (1994-1999 Dönemi Proje Çalışmaları),
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara, Ocak 2000
- Çalışan Çocuklar ve Genç İşçilerin Sorunları Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu
16-17-18 Mayıs 1995, İzmir, Türk-İş Yayınları, Ankara, 1995
- Çocuğun Değeri-Türkiye'de Değerler ve Doğurganlık,
Çiğdem Kâğıtçıbaşı, Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, İstanbul, Ocak 1981
- Çocuk İhmali ve İstismarı,
Derleyenler: Prof. Dr. Esin Konanç, Prof. Dr. İpek Gürkaynak, Prof. Dr. Ayten Egemen,,
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ILO ve Çocuk İstismarını ve İhmali Önleme Derneği,
Unicef ve WHO işbirliğinde düzenlenen Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi,
12-14 Haziran 1989, Ankara, 1991
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (20 Kasım 1989)
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı,

Rachel Hodgkin Peter Newell, Unicef, 1998

Çocuk Hukuku, Prof.Dr. Rona Serozan,
Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeler (Riyad İlkeleri)

Çocuk ve Genç Adalet Sistemi Sempozyumu,
4-5 Haziran 2005, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2006

Çocuklar ve Gündem 21, çeviri Selda Arıt,
Tubitak, Tema Vakfı Yayınları, Ankara, 1992

Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuku,
Bilgin Tiryakioğlu, T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991

Çok Eşli ve Çok Çocuklu Aile Araştırması, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili, Yrd. Doç. Dr. Feramuz
Aydoğan, (1996, Yayınlanmamış Araştırma)

Devlet Planlama Teşkilatı Kalkınma Planları Aile ve Çocuk Raporları (V. Ve VIII. Planlar)

Devlet Planlama Teşkilatı VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Dış Ülke Yaşantısının Etkiler-Bir Uluslararası Eğitim Mübadelesi Programı Sonuçlarının Sosyal
Psikolojik Açından Değerlendirilmesi, Doç.Dr. Çiğdem Kâğıtçıbaşı, Boğaziçi Üniverstesi Yayınları, 1975

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nedeniyle Göçeden Ailelerin Sorunları,
T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998

Doğu Anadolu Bölgesinde Göç Olgusunun Sosyolojik Çözümlemesi-Van Örneği,
Yrd.Doç.Dr. Ahmet Emre Bilgili (Yayınlanmamış Araştırma)

DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Sosyal Güvenlik Ö.İ.K. Raporu

DPT, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Sosyal Güvenlik ve Sağlık Hizmetlerinin Rasyonalizasyonu,
Ankara, 1991

DPT, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Sosyal Güvenlik Ö.İ.K. Raporu,
Ankara, 1995

Dünya Çocuk Zirvesi Türkiye Ulusal İzleme Raporu

Ekonomik Hesaplamalarda Bir Birim Olarak Aile, (Araştırma) Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
Yayınları, Ankara, 1998

Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri, Asayiş Şube Müdürlüğü,
Ankara, 1998

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin
182 Sayılı ILO Acil Eylem Sözleşmesi, (1 Haziran 1999)

Gecekonularda Ailelerarası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü,
T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı, Ankara, 1993

Geleneksel Çiraklıktan Çocuk Emeğine: Bir alan Araştırması,
Sema Erder Köksal-Kuvvet Lordoğlu, Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul, 1993

İkinci Neslin Dramı, Avrupa'daki İşçilerimiz ve Çocukları,
Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, Orkun Yayınevi, İstanbul, 1984

İstanbul Barosu Çocuk Hakları Günleri 17-18 Kasım 1995, İstanbul, 1995

İstihdamda Asgari Yaşla İlgili 138 Sayılı ILO Sözleşmesi

Kalkınma Planlarında Çocukla İlgili Devlet Politikaları, Emel Danişoğlu, Cumhuriyet ve Çocuk, 2. Ulusal Çocuk Kùltürü Kongresi Bildirileri, Yayına Hazırlayan: Prof.Dr. Bekir Onur, Ankara Üniversitesi ÇOKAUM Yayınları, Ankara 1999

Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumların İncelenmesi, Tayyar Kuz, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2001

Korunmaya Muhtaç Gençlerin Sorunları ve Yetiştirme Yurtları, Dr. İbrahim Cılga, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1989

Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler (Malatya Örneği), Dr. Feridun Merter, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1990

Kùltür İstatistikleri 2004, Türkiye İstatistik Kurumu

Küreselleşme, Yoksulluk ve Şiddet Bağlamında Sokak Çocukları (İstanbul Örneği), Hazırlayanlar: Dr. Adalet Alada, Dr. Sevgi U. Sayita, Dr. Sezai Temelli. WALD Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi 2002, İstanbul

Mesleklere Göre Aile Araştırması: İşçi Ailesi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1998

Milletlerarası Özel Hukukta Çocuklara İlişkin Kurallar, Bilgin Tiryakioğlu, T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Çalışma Programları

Millî Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim, 2004/05, Türkiye İstatistik Kurumu

Millî Eğitim İstatistikleri-Yaygın Eğitim, 2004/05, Türkiye İstatistik Kurumu

Okullarda Madde Bağımlılığı İle Mücadele Projesi-Madde Bağımlılığını Önlemede Öğrenci Eğitimi Notları- Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği, İstanbul, 2004

Okullarda Madde Bağımlılığı İle Mücadele Projesi-Madde Bağımlılığını Önlemede Öğretmen ve Anne Baba Eğitim Notları, T.C. İstanbul Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İstanbul, 2004

Okuyan Türkiye Ön Bilgi Raporu(Türk Toplumunu Neden Okumuyor? Okuyan Bir Toplum Haline Nasıl Gelebiliriz?) Çocuk Vakfı-Artworks Hayâlevi Reklâmçılık, İstanbul, 2005

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları

Özürlü Kişilerin Önündeki Fırsatların Eşitlenmesine İlişkin Standart Kurallar

Özürlü Sayısı ve Oranları, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Dökümanı (2005)

Özürlüler İçin Ülke Raporu (1995-2000) T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001

Özürlülere Hizmet Veren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurum ve Kuruluşları İşbirliği ve Koordinasyon Toplantıları Sonuç Raporları, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2000

Özürlülere Yönelik Örgütlenmenin İncelenmesi, Necla Okur, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2001

Özürlülerin Sosyal Yaşama Uyum Süreçlerinde Sportif Etkinliklerin Rolü, Arzu Gür, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2001

Özürlülerle İlgili Mevzuat, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, 2002

- Sağlık Bakanlığı Ağız ve Diş Sağlığı Programı Raporu, 1996
- Sağlık Bakanlığı (Türkiye) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc.; Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (1998). Ankara, Türkiye
- Sokak Çocukları, Prof.Dr. Oğuz Polat, Özgün Ofset, İstanbul, 2002
- Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar-Planlama İçin Bir Rehber, Save the Children, Unicef Yayını, ikinci basım, Ankara, 2003
- Sokakta Yaşayan ve Madde Kullanan Çocuklara Psikososyal Yaklaşım Kılavuzu, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği, İstanbul, 2004
- Sokakta Yaşayan ve Sokakta Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli, Haziran, 2005, SHÇEK Genel Müdürlüğü Dökümanı
- Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Çalışma Programları
- Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi I-II-III, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1992
- Suç İsnat Edilen Çocuklar Hakkında Rapor, İstanbul Barosu CMUK Uygulama Servisi (2000-2004 verileri)
- Suçlu Çocukların Yargılanması Ceza-Çocuk Mahkemeleri (2001 Yılı Çalışmaları) Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Dökümanı
- TBMM Çocukları Sokağa Düşüren Nedenlerle Sokak Çocuklarının Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi, Araştırma Komisyonu Raporu (2005)
- T.C. Hükümeti-Unicef İşbirliği Programı; Türkiye'de Anne ve Çocukların Ana Uygulama Planı
- Teorik Esasları ve Tatbikatları Bakımından Aile Ödenekleri, Doç. Dr. Sevgi Kurtulmuş, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1997
- Tüketim Harcaması Araştırması, Türkiye İstatistik Kurumu
- Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1997
- Türk Ailesinin Antropolojisi, Mahmut Tezcan, İmge Kitabevi, Ankara, Ekim 2000
- Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi, Dr. Sevgi Usta Sayita, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996
- Türkiye I. Eğitim Felsefesi Kongresi (5-8 Ekim 1994), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, Van, 1995
- Türkiye İstatistik Yıllığı, 2004, Türkiye İstatistik Kurumu
- Türkiye Öncelikli Aile ve Çocuk Faaliyet Plânı, Hazırlayan Çocuk Vakfı, İstanbul, 2003. (cocukvakfi@hotmail.com)
- Türkiye Özürlüler Araştırması, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet İstatistik Enstitüsü İşbirliğinde, Ankara, 2003
- Türkiye Özürlüler Araştırması-2002, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı
- Türkiye'de Ailenin Değişimi-Toplumbilimsel İncelemeler, Yayına Hazırlayan Türköz Erder, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara 1984

- Türkiye'de Anne ve Çocukların Durum Analizi, Ülke Programı
1991-1995, Ankara, Nisan, 1991
- Türkiye'de Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin İyileştirilmesi Projesi, Sion, İsviçre
23-28 Mart 2003 Tutanağı
- Türkiye'de Eğitim Sorunlar ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri,
Zekai Baloğlu, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Kasım, 1990
- Türkiye'de Köy Çocukları.
Prof.Dr. Nurettin Yıldırak, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1990
- Türkiye'nin Kapısındaki Fırsat (2025'e Doğru Nüfus, Eğitim ve Yeni Açılımlar),
Hazırlayan Dr. Can Fuat Gürlelel, Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul, Ekim, 2004
- Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi-Eylül 2006,
Hazırlayan Kuruluş Çocuk Vakfı. (cocukvakfi@hotmail.com)
- Türkiye'ye Dönen İkinci Kuşak Göçmen İşçi Çocuklarının Psiko-Sosyal Durumları,
T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Başkanlığı, Nisan 1987
- Uluslararası Karşılaştırmalı Sayıların Diliyle Türkiye, TESAV Toplumsal, Ekonomik, Siyasal
Araştırmalar Vakfı, Ankara, 1996
- UNDP İnsani Gelişme Raporları Unicef Dünya Çocuklarının Durumu Raporları (2000-2005)
- Vurursan Kırılır, Oğuz Polat, Analiz Yayınları, İstanbul, 1997
- Yaşam Memnuniyeti Araştırması-2005, Türkiye İstatistik Kurumu
- Yenibinyılın Dünya Çocukları (Sayısal Çocuk Uyarı Raporu),
Çocuk Vakfı, İstanbul, 2001 (cocukvakfi@hotmail.com)
- Yoksulluk Hâlleri (Türkiye'de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri,
Editör :Necmi Erdoğan, De:ki Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, Ağustos, 2002
- Yurt Dışından Dönen İşçi Çocuklarının Türk Toplumuna ve Eğitim Sistemine Uyum Sorunları,
Prof.Dr. Muhsin Hesapçioğlu-Doç.Dr. Adil Çağlar, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1991
- Yüksek Enflasyonun Aile İçin İlişkiler Üzerinde Etkisi, (Araştırma)
Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1997
- I. Aile Şûrası Bildirileri, 17-20 Aralık 1990, Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1990
- I. İstanbul Çocuk Kurultayı, Araştırmalar Kitabı,
Yayına Hazırlayanlar Yrd. Doç. Dr. Sevgi Usta Sayıta, Mustafa Ruhi Şirin, İstanbul Çocukları Vakfı
Yayınları, İstanbul 2000
- I. İstanbul Çocuk Kurultayı, İstanbul Çocuk Acil Eylem Planı (14 Nisan 2001),
İstanbul Valiliği İstanbul Çocukları Vakfı (Yayınlanmamış 34 sayfalık metin)
- I. İstanbul Çocuk Kurultayı,(26-27 Haziran 2000) Kararlar Kitabı,
Yayına Hazırlayanlar Mustafa Ruhi Şirin, Yrd. Doç. Dr. Sevgi Usta Sayıta, İstanbul
Çocukları Vakfı Yayınları, İstanbul 2000
- I. Özel Eğitim Konseyi/Raporlar-Görüşmeler-Kararlar, 13-15 Mayıs 1991- Ankara
- I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004
- I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Kongre Tutanağı Kitabı,
Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004
- I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Makaleler Kitabı,

Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Politika ve Strateji Belirleme Raporu, (25 Eylül 2004)
Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu,
Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi (23-25 Eylül 2004) Kongre Tutanağı,
Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2004

I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, 29-30 Mart 2001, Bildiriler,
Ankara, 2002

I. Yoksulluk Sempozyumu Bildirileri (I. II. III.)
Yayına Hazırlayanlar Doç.Dr. Ahmet Emre Bilgili, Arş. Gör. İbrahim Altan, Deniz Feneri Derneği
Yayınları, İstanbul, Temmuz 2003

II. Özürlüler Şûrası (Yerel Yönetimler ve Özürlüler) Taslak Raporlar ve Kararları,
30 Mayıs-02 Haziran 2005, Ankara, TC. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları

II. Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi 22-24 Eylül 2005, Bildiri Özetleri, Ulusal ve Uluslararası
Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Prof.Dr. Emine Akyüz,
MEB Yayınları, Ankara, 2000

II. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu (Yargı Öncesi ve Yargılama Süreci) 10-13 Nisan 2002,
Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı, Ankara, 2003

III. Aile Şûrası, 25-27 Mayıs 1998, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar,
Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998

IV. Aile Şûrası (Aile ve Yoksulluk) Bildirileri, 18-20 Mayıs 2004 Ankara,
T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2001

10'uncu ve 16'nci Millî Eğitim Şûra Kararları

10-17'inci Millî Eğitim Şûraları, Part-time Çalışmanın Türkiye'de Kadın İstihdamına Etkisi, Şenay Eser,
T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1997

1990'ların Çocuk Politikası Ulusal Kongresi Raporu, 26-27 Mayıs 1989,
Unicef Türkiye Temsilciliği Yayını, Ankara, 1989

1994 Uluslararası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyonu Raporları,
Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, Ankara, 1994

2000'e 5 Kala Türkiye ve Dünya Çocuklarının Durumu, XXXI. Türk Pediatri Kongresi Kitabı,
Editörler: Prof.Dr. Özdemir İter, Prof. Dr. Nil Arısoy, Prof.Dr. Ahmet Aydın, Türk Pediatri Kurumu
Yayınları, İstanbul

2005-2006 Öğretim Yılı Türkiye Genel Okullaşma Oranı (Net) MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı

Verileri

21.yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, Yayına Hazırlayanlar Prof.Dr. Orhan Oğuz, Prof.Dr. Ayla
Oktay, Prof.Dr. Halis Ayhan, Serdar Eğitim Araştırmaları Yayıncılık, İstanbul, Ekim 2001

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu

5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu

6-15 Yaş Grubu Bursa'da Çalışan Çocuklar Üzerine Bir Araştırma, Tahir Baştaymaz,
Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul, 1990

Zafer Sokağı No:17 34371 Nişantaşı-İstanbul Tel:(0212) 240 23 83 – 240 41 96 Faks:230 01 25
www.cocukvakfi.org.tr e-mail: cocuk_vakfi@hotmail.com